

## ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У сучасних умовах інтеграції вітчизняної вищої школи в європейський і світовий освітній простір виникає потреба модернізації системи педагогічної освіти в усіх її ланках [6]. Особливої актуальності набуває питання формування здорового способу життя як пріоритетне завдання модернізації професійної підготовки вчителя.

Аналіз наукових робіт і публікацій свідчить, що питання модернізації вищої педагогічної освіти України та окремі аспекти формування здорового способу життя учнів досліджували вітчизняні й зарубіжні вчені О. Адєєва, Л. Белова, В. Бобрицька, Г. Грішина, Ф. Даян, Д. Джордан, П. Джурицький, Б. Долинський, О. Жук, Л. Зацепіна, Л. Іванова, Ю. Кобяков, М. Козуб, І. Малашихіна, Л. Малоросівлю, В. Нестеренко, С. Нікітенко, А. Е. Нолт, А. Носов, С. Омельченко, О. Самдал, Г. Серіков, Б. Сміт, М. Сентізова, Д. Сомов, Н. Трет'якова та ін. Проте цілісного дослідження, присвяченого проблемі формування здорового способу життя учнів як пріоритетного завдання модернізації професійної підготовки сучасного вчителя, здійснено не було.

Здоровий спосіб життя слід розуміти як процес дотримання людиною в повсякденному житті певних норм, правил і обмежень, що сприяють збереженню здоров'я, оптимальному пристосуванню організму до умов середовища, високому рівню працездатності в навчальній і професійній діяльності [1].

Аналіз наукових джерел і нормативних документів дозволяє стверджувати, що професійна підготовка вчителів до формування здорового способу життя учнів здійснюється засобами формальної та неформальної професійної підготовки. Так, формальна професійна освіта передбачає підготовку майбутнього вчителя під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі. Неформальна професійна підготовка здійснюється шляхом проведення тренінгів, курсів підвищення кваліфікації, семінарів, наукових конференцій із формування здорового способу життя учнів для вчителів середніх навчальних закладів.

Основним засобом модернізації професійної підготовки вчителя, як формальної, так і неформальної, виступає модернізація змісту педагогічної освіти. У контексті модернізації та розвитку інноваційних технологій відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ ст.

також у тому випадку, якщо у викладача виникають ті чи інші питання й труднощі.

Наступною ефективною формою є самоосвіта. Самоосвіта здійснюється за індивідуальними планами, зміст яких має зв'язок із проблемою, над якою працює весь педагогічний колектив, сприяє вдосконаленню й розширенню психолого-педагогічних знань і умінь, підвищенню власної професійної майстерності. У процесі самоосвіти виділяють такі ступені послідовних вихідних витків спіралі процесу самоосвіти: 1) елементарна (низька), безсистемна, спонтанна самоосвіта, зумовлена переважно впливом зовнішніх чинників (наприклад, викладачу доручено підготувати виступ на засідання методоб'єднання). Їй властиві періодичний характер і недостатньо усвідомлена особистісна потреба в розвитку власних творчих здібностей; 2) допустима (середня) самоосвіта, що базується на осмисленні особистісно багатогранної педагогічної технології, врахуванні внутрішніх резервів, усвідомленні тактичної мети діяльності, самоаналізі її результатів і виявленні прагнення вдосконалити свою професійну майстерність; 3) оптимальна (висока) самоосвіта, систематична, цілеспрямована, зумовлена набуттям суб'єктом професійних знань на методологічному, теоретичному й технологічному рівнях, а також здатністю синтезувати їх у процесі досягнення стратегічної професійної мети та власного самоствердження; 4) ідеальна (найвища) самоосвіта, що стала для викладача постійною, життєво необхідною потребою та характеризується самопізнанням, самореалізацією, самопрогнозуванням пошукової педагогічної роботи, у результаті чого формується певна професійна позиція й виробляється індивідуальний стиль професійної діяльності [2].

### ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-методична робота у вищому навчальному закладі I–II рівня акредитації: методичний вісник. – К.: ЦППО АПН України, 2001. – 44 с.
2. Данилова Г. С. Методичні служби України: проблеми, управління, професійна підготовка: навч.-методичний посібник / Г. С. Данилова. – К.: ВМН, 1997. – 255 с.
3. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: монографія / Р. С. Гуревич. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 410 с.
4. Павлотенков Є. М. Організація методичної роботи / Є. М. Павлотенков, В. В. Крижко. – Х.: Вид. Група «Основа», 2005. – 80 с.
5. Дороних В. В. Педагогічні умови організації методичної роботи в коледжі / В. В. Дороних // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 5 (155). – Донецьк: ДонНТУ, 2009. – С. 297–302.



## ЛІТЕРАТУРА

1. Алевса О. В. Методика підготовки майбутніх педагогів до валеологічного забезпечення професійної діяльності / О. В. Алевса // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – 2007. – № 3. – С. 130–135.
2. Бовк В. П. Психологічна наука і сучасні підходи до модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inikont.org/kand-psihol-n-vovk-vp-psihologichna-nauka-i-suchasni-pidhodi-do-modernizatsiyi-profesiynoi-pidgotovki-maybutnogo-vchitelya>.
3. Навчальна програма з основ здоров'я для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational\\_programs/1349869088](http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088).
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
5. Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/926/2010>.
6. Сисоєва С. О. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя / С. О. Сисоєва // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 4. – С. 60–66.
7. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 544 с.
8. Jourdan D. The future of health promotion in schools goes through the strengthening of teacher training at a global level. [Електронний ресурс] / D. Jourdan, O. Sanddal, F. Diagne, G. S. Carvalho. – Режим доступу : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18784053>.
9. Smith B. J. Challenges in teacher preparation for school health education and promotion [Електронний ресурс] / B. J. Smith, W. Potts-Datema, A. E. Nolte. – Режим доступу : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16739508>.
10. Навчально-методичний комплекс дисциплін фахової підготовки бакалавра за напрямом «Здоров'я людини\*»: наук.-метод. зб. / Кол. авт. // заг. ред. С. В. Страшко. – К. : Освіта, 2013. – 360 с.
11. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників // Вища освіта. – 2001. – № 6. – С. 34–38.

І. Б. Нестеренко  
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

## ЗМІСТ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЛІЦІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Сьогодні, з входженням світового співтовариства в третє тисячоліття, ми стали свідками кардинальних зрушень, великих змін і новацій, які охопили всі грані людської діяльності. Як зазначає В. Г. Кремень, «...на межі тисячоліть відбувається історичний перехід людства від індустріальної до інформаційної цивілізації» [2, 3].

У зв'язку з цим у багатьох країнах світу постає завдання якісної підготовки фахівців, котрі б могли володіти навичками комунікабельності, мобільності, сприймати суспільні зміни не як професійно-особистісну кризу, а як можливість для подальшого саморозвитку, самовдосконалення, самореалізацію у творчому педагогічному пошуку. Саме на вчителя

колективом фахівців, до складу якого ввійшли С. Страшко, М. Гриньова, Л. Животовська та ін., у 2001 р. було розроблено концепцію валеологічної освіти педагогічних працівників. Згідно з цією концепцією, основна мета валеологічної освіти педагогічних працівників полягає у формуванні валеогеоного світогляду майбутнього вчителя [11].

На сьогодні, згідно зі стандартом загальної середньої освіти, у навчально-виховний процес школи впроваджено новий обов'язковий предмет «Основи здоров'я» для учнів 1–9 класів [3]. В Україні підготовку вчителя основ здоров'я офіційно розпочато з 2006 р. після затвердження Галузевого стандарту вищої освіти зі спеціальності 6.010100 – «Валеологія». Відповідно до цього стандарту бакалавр валеології повинен готуватися як учитель предметів оздоровчого спрямування (основ здоров'я, валеології, безпеки життєдіяльності, медико-санітарної підготовки) загальноосвітніх навчальних закладів I–II ступеня та організатор валеологічної служби й отримати відповідну кваліфікацію. У контексті модернізації змісту педагогічної освіти до навчальних планів уведено такі предмети: валеологія, валеологічні основи психічного й фізичного здоров'я, основи медичних знань із методикою навчання, безпека життєдіяльності з методикою навчання, педагогіка, психологія та забезпечення валеологічної служби [10].

Зазначимо, що викладання таких дисциплін, як вікова фізіологія, безпека життєдіяльності, основи екології, валеологія включено до переліку обов'язкових предметів у програмі підготовки вчителів решти спеціальностей, окрім спеціальності 6.010100 – «Валеологія». Проте вищезазначені дисципліни формують валеологічну компетенцію більш теоретичного характеру, що стає на заваді використання знань майбутнього вчителя на практиці для формування здорового способу життя учнів.

Оптимізація процесу формування валеологічного світогляду майбутнього вчителя передбачає введення до навчальних планів вищих педагогічних навчальних закладів предметів оздоровчого спрямування, передусім, авторських курсів (наприклад, «Вікова фізіологія і шкільна гігієна», «Вікова фізіологія і валеологія», «Екологія людини», (рекомендовано комісією з валеології МОН України), «Основи медичних знань і охорони здоров'я», «Анатомія, фізіологія і основи медичних знань» (для студентів біологічних і медичних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів IV рівня акредитації, кваліфікаційні рівні «бакалавр» і «спеціаліст»)).

Подібні підходи дозволять підвищити якість валеологічної освіти педагогічних працівників і сприятимуть збереженню здоров'я та високої працездатності населення.